

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

200700278-21
KSK/OESR
312

Adresseliste

Deres ref.

Vår ref.
10/716

Dato

2 NOV 2012

Lappskardelva kraftverk i Lappskardelva i Bardu kommune i Troms - klage på konsesjon

I brev datert 3.3.2010 klager Fylkesmannen i Troms på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) konsesjon av 8.2.2010 til bygging av Lappskardelva kraftverk.

NVE har vurdert klagen i brev til departementet datert 23.4.2010, og har ikke funnet grunnlag for å omgjøre sitt vedtak.

1. BAKGRUNN

I søknad datert 23.5.2006 søkte Narvik Energi AS (nå Nordkraft Produksjon AS) om tillatelse til å bygge Lappskardelva kraftverk. Etter at Nordkraft i 2009 ervervet Fjellkraft AS ble prosjektet lagt inn Fjellkraft Nord AS (Fjellkraft) som nå står som tiltakshaver. Det ble gitt konsesjon til Lappskardelva kraftverk ved NVEs vedtak datert 8.2.2010.

Det ble opprinnelig søkt om å utnytte et fall på 259 m, mellom inntak på kote 338 og kraftstasjon på kote 79. Kraftverket var da planlagt med en slukeevne på 1,12 m³/s, som tilsvarer 150 % av middelvannføringen, og installert effekt på ca. 2,3 MW. Tiltakshaver foreslo slipp av minstevannføring på 0,05 m³/s i perioden 1. juni til 30. september og drift uten slipp av minstevannføring resten av året. Kraftverket ville med dette få en årlig produksjon på om lag 8 GWh.

Postadresse

Kontoradresse

Saksbehandler
Vegard Hotvedt Strømsvåg

<http://www.oed.dep.no/> postmottak@oed.dep.no Sentral: 22 24 90 90

Org. nr. 977 161 630

Tiltakshaver sendte inn endringsmelding til NVE datert 4.6.2007 med søknad om ny plassering av kraftstasjon av hensyn til funn av den sjeldne lavarten *Pertusaria flavocorallina*. Det ble samtidig søkt om høyere slukeevne.

I NVEs konsesjon datert 8.2.2010 er det angitt at kraftstasjonen er flyttet på oversiden av funnstedet av lavarten *Pertusaria flavocorallina* i samsvar med endringsmeldingen. Kraftverket vil i tråd med NVEs gitte tillatelse utnytte et fall på 243 m, mellom inntak på kote 338 og kraftstasjon på kote 95. Kraftverket vil ha en slukeevne på inntil 2,62 m³/s, som tilsvarer om lag 350 % av middelvannføringen. Det er pålagt slipp av minstevannføring på 0,2 m³/s i perioden 1. mai til 30. september og 0,03 m³/s resten av året. Kraftverket vil ha installert effekt på 4,5 MW og en årlig produksjon på om lag 7,4 GWh.

Departementet befarte tiltaksområdet for Lapps-kardelva kraftverk 29.8.2012. På befaringen deltok representanter for Fjellkraft, grunneier, Bardu kommune, Fylkesmannen i Troms, Mattilsynet og Barduelvas venner.

2. KLAGEN

Fylkesmannen i Troms (FM) har i brev datert 3.3.2010 påklaget NVEs vedtak. FMs klage kan oppsummeres slik:

- De negative konsekvensene av den alternative utbyggingsløsningen er større enn man vurderte ved høring av opprinnelig søknad.
- Endringene som er gjort i NVEs konsesjon gir vesentlige større konsekvenser for naturmangfoldet enn opprinnelig søknad. Dette skulle vært sendt på høring, jf. forvaltningslovens § 17 om forvaltningsorganers utrednings- og informasjonsplikt. De største endringene er:
 - Flytting av kraftstasjon fra kote 79 til kote 95.
 - Økning i største slukeevne fra 1,12 m³/s til 2,62 m³/s.
 - Økning i minste slukeevne fra 0,06 m³/s til 0,11 m³/s.
- Det er potensial for funn av flere sjeldne arter på utbyggingsstrekningen.
- Utbyggingen vil medføre redusert vannføring i en rik bekkekløft. FM mener det er stor sannsynlighet for at utbyggingen vil ha store negative konsekvenser for floraen i elvekløfta, og at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven bør legges til grunn.

Fjellkraft uttaler i kommentar til klagen fra FM i brev av 6.4.2010 at slukeevnen vil bli 2,1 m³/s, som tilsvarer 280 % av middelvannføringen. Det er ikke oppgitt estimert årlig produksjon ved denne slukeevnen.

3. ØVRIGE UTTALELSER

Mattilsynet

Mattilsynet har i brev datert 25.2.2011 uttalt seg til NVE i forbindelse med begrenset høring av detaljplaner for miljø og landskap for Lappskardelva. Uttalelsen er oversendt Olje- og energidepartementet i e-post datert 22.3.2011. Mattilsynets uttalelse kan oppsummeres slik:

- Øvre Bardu vannverk har per dags dato et uttak på 13 l/s på elvestrekningen som vil fraføres vann ved en utbygging av Lappskardelva kraftverk. Det er planer om å øke denne kapasiteten til 50 l/s.
- Mattilsynet vurderer at selv om utbygger tar godt hensyn til vannverket, så er sannsynligheten stor for at vannkvaliteten forringes både under anleggs- og driftsfase.

Naturvernforbundet i Troms

Naturvernforbundet i Troms ønsker i brev til Olje- og energidepartementet datert 20.1.2011 å påklage den gitte konsesjonen til Lappskardelva kraftverk. Det er ikke klaget i rett tid, jf. forvaltningsloven § 29, og uttalelsen har derfor ikke status som klage. Naturvernforbundet i Troms sine merknader til vedtaket for Lappskardelva kraftverk kan oppsummeres slik:

- Naturvernforbundet mener at det er flere alvorlige saksbehandlingsfeil i grunnlaget for behandling og godkjenning av konsesjonssøknaden, og mener derfor den bør avslås i sin helhet. Naturvernforbundet mener at NVE har begått saksbehandlingsfeil ved bare å sende tilleggsundersøkelsen om biologisk mangfold til høringsinstansene som uttalte seg til saken under høringsrunden.
- Naturvernforbundet mener at NVE ikke i god nok grad begrunner hvorfor fordelene er større enn ulempene.
- Naturvernforbundet mener at landskapsvirkningene ikke er omhandlet i tilfredsstillende grad.
- Naturvernforbundet uttaler at i undersøkelsen hvor *Pertusaria flavocorallina* ble registret ble ikke elvekløften lenger opp i vassdraget undersøkt pga. vanskelig tilgjengelighet. De mener derfor at arten også kan finnes på elvestrekningen som fraføres vann. Naturvernforbundet setter også spørsmålstegn ved tilleggsutredningen av oktober 2007 og hvilke områder som da ble undersøkt. Naturvernforbundet mener på bakgrunn av dette at kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok og at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven må anvendes.
- Naturvernforbundet mener at funnet av den kritisk trua lavarten *Pertusaria flavocorallina*, som det eneste funnet i Norge, alene gir elvekløfta nasjonal verdi.
- Naturvernforbundet mener at områdets verdi for friluftsliv ikke er tilstrekkelig vektlagt i konsesjonsbehandlingen.
- Naturvernforbundet påpeker at Bardu kommune er positiv til søknaden bl.a. under forutsetning av at tursti gjennom området for rørgate

tilbakeføres til tidligere standard, konflikter mellom naturinngrep og rødlistearter unngås og at inntaksdam plasseres ca. 50 m nedstrøms omsøkte plasser.

Terje Motrøen

Terje Motrøen uttaler seg om områdets verdi for geologisk forskning og formidling i e-post av 23.3.2010 til Fylkesmannen i Troms. Fylkesmannen oversendte uttalelsen til OED i brev av 21.2.2011. Terje Motrøens merknader kan oppsummeres slik:

- Det uttales at den næringsrike berggrunnen og de geomorfologiske forholdene sammen med rikelig fuktighet utgjør grunnlaget for det unike naturmiljøet i Lappskardselva. I følge Terje Motrøen har området stor verdi for geologisk forskning og formidling.

Ingvild Sekse og Olav Eggen

Grunneierne Ingvild Sekse og Olav Eggen har kommentert FM's klage i brev til FM datert 18.4.2011 og i brev til Olje- og energidepartementet datert 23.6.2011. Deres merknader kan oppsummeres slik:

- Grunneierne legger vekt på at en utbygging av Lappskardelva vil bidra til å styrke det lokale driftsgrunnlaget.
- Grunneierne ber departementet opprettholde vedtaket.
- Grunneierne påpeker at lavarten *Pertusaria flavocorallina* ikke er gjenfunnet på stedet der kraftstasjonen er krevet flyttet oppstrøms. De mener at kraftstasjonen kan plasseres på kote 79 som opprinnelig omsøkt.
- Grunneierne mener at ev. biologiske verdier i Lappskardelva sannsynligvis også finnes i det vernede Sjørdalsvassdraget og ivaretas der.
- Grunneierne mener at området er lite brukt til friluftsliv.
- Grunneierne uttaler at drikkevannskvaliteten vil opprettholdes ved en utbygging.
- Grunneierne kan ikke se at utbyggingen vil ha negative konsekvenser for geologi, eller mulighetene for geofaglig forskning og formidling.

4. DEPARTEMENTETS MERKNADER

Tillatelse til Lappskardelva kraftverk kan gis dersom *fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser*, jf. vannressursloven § 25 første ledd. Departementet vil drøfte de merknader fra klageren, og øvrige merknader, som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til andre forhold som ikke er tatt opp av klageren eller øvrige.

I NVEs konsesjonsvedtak datert 8.2.2010 er det angitt at kraftstasjonen er flyttet på oversiden av funnstedet for lavarten *Pertusaria flavocorallina* i samsvar med

tiltakhavers endringsmelding. Kraftstasjonsplasseringen i gitte konsesjon er imidlertid på kote 95, mens arten er registrert på kote 100. Departementet har derfor kontaktet Tor Tønberg og Fjellkraft AS for å få en avklaring på funnstedet for arten opp mot kraftstasjonsplassering i konsesjonen. Det viser seg at det er gitt konsesjon til bygging av kraftstasjon nedstrøms funnstedet.

Fjellkraft AS har derfor gjort en vurdering av en utbygging med kraftstasjon på kote 105. Årlig produksjon vil da bli 7,55 GWh, forutsatt en slukeevne på 250 % av middelvannføringen og slipp av minstevannføring på 200 l/s i perioden 1. mai til 30. september og 30 l/s resten av året. Ved en utbygging med kraftstasjon på kote 79, som opprinnelig omsøkt, kan man øke minstevannføringsslipet til 360 l/s om sommeren, og ende på om lag samme årlige produksjon som med kraftstasjonsplassering på kote 105.

Naturmangfold

Skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter vannressursloven må være i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven. Det innebærer at utbygging av små vannkraftverk og miljøkonsekvensene av slike tiltak skal vurderes i et langsiktig og helhetlig perspektiv, der det enkelte tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi, hensynet til kraftforsynings sikkerheten og tapet eller forringelsen av naturmangfoldet på sikt avveies. Bestemmelsen i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved departementets behandling etter vannressursloven, jf. naturmangfoldloven § 7. I tillegg skal forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 være en del av skjønnsvurderingen.

Forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer § 4

Jf. naturmangfoldloven § 4 er målet for naturtyper at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype.

Naturtypen bekkekløft er registrert på de bratte partiene av Lappskardelva fra ca. kote 100 opp til ca. kote 200. Bekkekløften er delvis kalkrik og har et stort artsmangfold. Bekkekløften antas å være av regional til nasjonal verdi.

Truete og/eller sårbare naturtyper må vektlegges sterkere enn trivielle naturtyper. I departementets "Retningslinjer for små vannkraftverk" (2007) uttales det at *"tiltak som kommer i konflikt med arter som er "kritisk truet" eller "sterkt truet", eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for, eller vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler kan ikke påregne konsesjon"*. Det legges i de samme retningslinjene til grunn at Norge har et internasjonalt ansvar for å bevare bekkekløfter.

Årsaken til at naturtypen bekkekløft er sett på som viktig, slik det er beskrevet i DN-håndbok 13 (2006), er at naturtypen har konstant høy fuktighet og stabile miljøforhold. Samtidig har bekkekløftene store variasjoner i naturforhold som gir et høyt

arts mangfold og tidvis stort innslag av rødlistearter. Truslene mot naturtypen bekkekløft er i følge DN-håndbok 13 knyttet til inngrep som endrer fuktighets- og lysforholdene. Faktorer som kan være viktige for fuktighetsforholdene i bekkekløfter er vannføring, topografi og eksposisjon.

Naturtypene gråor-heggeskog og rikmyr er også registrert i influensområdet. I følge SWECO er det en liten bekkekløft mellom planlagt inntaksbasseng og eksisterende vannforsyningsbasseng. På denne strekningen er det også antydninger til fossesprøytoner, men i følge SWECO kan ikke disse fossesprøytonene karakteriseres som spesielt verdifulle.

I følge rapport utarbeidet av GA Vegetasjonsanalyse vil redusert vannføring føre til reduksjon og mulig bortfall av en del mosearter i selve elveløpet. I følge GA Vegetasjonsanalyse vil konsekvensene av tiltaket på naturtypene være middels negativ. Da denne vurderingen ble gjort var det ikke registrert arter med status som truet eller nær truet på gjeldende rødliste.

Redusert fuktighet er en trussel for naturtypen bekkekløft. En utbygging vil medføre sterkt redusert vannføring i bekkekløfta i store perioder av vekstsesongen, selv om det vil være perioder med betydelig flomoverløp under snøsmeltingen. Funnene av *Pertusaria flavocorallina* og fossefyllav, som er omtalt nedenfor, viser etter departementets syn at bekkekløften har stor verdi og potensial for sjeldne fuktighetskrevende arter. Departementet mener det er sannsynlig at fraføringen av vann vil ha negative konsekvenser for bekkekløften og at dette må tillegges stor vekt i konsesjonsvurderingen.

Forvaltningsmål for arter § 5

Jf. naturmangfoldloven § 5 er målet at arter og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og slik at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og øvrige økologiske betingelser.

Truete og/eller sårbare arter må vektlegges sterkere enn trivielle arter med livskraftige bestander.

Lavarten *Pertusaria flavocorallina* ble i 2006 registrert i nær tilknytning til Lappskardelva på ca. kote 100. Arten er bare registrert på denne lokaliteten i Norge, og arten har status som kritisk truet (CR) i Rødlista 2010. I Artsdatabankens faktaark om arten er det skrevet at "lokaliteten ligger nær en foss i en elvekløft og er truet ved en eventuell vannstandsregulering". Tor Tønsberg, som registrerte arten, uttaler at arten ser ut til å kreve en høy og konstant fuktighet. Tor Tønsberg har senere prøvd å finne igjen arten på stedet den ble funnet, men uten å lykkes.

Tor Tønsberg registrerte også lavarten fossefjelllav (*Fuscopannaria confusa*), som har status som sterkt truet (EN) i Rødlista 2010, i samme nærområde til elva som *Pertusaria flavocorallina* ble funnet. I Artsdatabankens faktaark for arten står det blant annet at "arten er i stor grad knyttet til fuktig granskog i bekkekløfter og nær fossefall hvor den vokser på tynne grankvister". Vannkraftverk er i faktaarket oppgitt som en trussel. Arten hadde i Rødlista 2006 status uavklart taksonomi (NE).

Artene *Pertusaria flavocorallina* og fossefjelllav er fuktighetskreven, og etter departementets oppfatning er det stor sannsynlighet for at disse vil bli negativt berørt ved fraføring av vann. Selv om *Pertusaria flavocorallina* ikke ble funnet igjen ved en senere undersøkelse, viser funnene at området har stor verdi for sjeldne fuktighetskrevende lavararter. En utbygging som kan endre fuktigheten ved funnstedet er etter departementets syn i strid med retningslinjene for utbygging av små vannkraftverk og forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven.

Plassering av kraftstasjonen oppstrøms funnlokaliteten for de trua lavartene vil sikre at vannføringen på funnstedet ikke blir berørt ved at naturlig fossesprøyt og luftfuktighet opprettholdes. Ved en kraftstasjonsplassering på kote 105, slik som foreslått av Fjellkraft, vil imidlertid kraftverksutløpet komme nedenfor et lite fossefall like oppstrøms funnlokaliteten, og etter departementets syn vil dette sannsynligvis redusere graden av fossesprøyt og luftfuktighet i nærområdet. For å få kraftverksutløpet oppstrøms det nevnte fossefallet, må kraftstasjonen legges på kote 110 eller høyere. Dette vil redusere årlig produksjon ytterligere. Samtidig vil disse kraftstasjonsplasseringene kreve relativt omfattende sprengning og landskapsinngrep. Etablering av kraftverksutløp vil også gi noen direkte inngrep i selve bekkekløften. Videre vil det fremdeles fraføres vann fra store deler av bekkekløften.

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Det følger av naturmangfoldloven § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand og effekten av påvirkninger. I kunnskapsgrunnlaget for Lappskardelva kraftverk inngår blant annet følgende:

- Søknad om tillatelse til bygging av Lappskardelva kraftverk (mai 2006).
- Miljørapport utarbeidet av SWECO (mai 2006).
- Miljørapport utarbeidet av GA Vegetasjonsanalyse (oktober 2007).
- NVE-prosjekt om kartlegging av bekkekløfter v/Tor Tønsberg (juli 2006).
- Fiskeribiologiske undersøkelser v/Nordnorske Ferskvannsbioologer (juni 2007).
- NVEs bakgrunn for vedtak med innkomne høringsuttalelser (februar 2010).
- Departementet har gjort søk i aktuelle databaser som Artsdatabankens artskart og Direktoratet for naturforvaltnings naturbase.
- Departementet har kontrollert registrerte arter opp mot Rødlista 2010.

Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Biologisk mangfold er kartlagt i egen rapport som fulgte søknaden, tilleggsrapport av GA Vegetasjonsanalyse (2007) og undersøkelser av Tor Tønsberg som del av NVE-prosjekt om kartlegging av bekkekløfter i Nordland og Troms. Det er likevel deler av bekkekløften som ikke er undersøkt pga. vanskelig tilgjengelighet. FM mener at det er høyt potensial for funn av sjeldne arter i denne bekkekløften. Departementet mener at dette må tas hensyn til i konsesjonsspørsmålet. Dette er nærmere drøftet nedenfor under føre-var-prinsippet.

Føre-var-prinsippet § 9

Bestemmelsen skal ses i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil inntre.

Departementet mener det er sannsynlig at både bekkekløften og de registrerte truete lavartene blir negativt berørt av en utbygging som følge av redusert vannføring. Departementet mener også at det må legges til grunn at bekkekløften kan ha potensial for ytterligere funn av sjeldne fuktighetskrevenne arter enn de som er registrert, slik som FM har påpekt. Etter departementets syn er mulige negative konsekvenser for biologisk mangfold av en slik grad at dette må tillegges avgjørende vekt i konsesjonsspørsmålet for Lappskardelva kraftverk.

Andre forhold

Mulige konsekvenser for landskap, friluftsliv og andre forhold vurderes ikke ytterligere grunnet departementets konklusjon i forhold til konsekvensene for biologisk mangfold.

Oppsummering

Departementet legger avgjørende vekt på at Lappskardelva kraftverk vil ha negative konsekvenser for verdifullt biologisk mangfold. Fraføringen av vann vil etter departementets syn med stor sannsynlighet ha negative konsekvenser for sjeldne fuktighetskrevenne lavararter og den registrerte bekkekløften som har regional til nasjonal verdi. Departementet mener at ulempene for biologisk mangfold ikke kan reduseres i tilstrekkelig grad ved slipp av minstevannføring eller andre avbøtende tiltak.

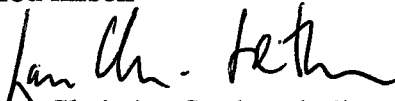
Fordelene og nytten ved tiltaket er etter departementets syn lavere enn ulempene. Vilåret for konsesjon er dermed ikke oppfylt, jf. vannressursloven § 25.

5. KONKLUSJON

Klagen fra Fylkesmannen i Troms tas til følge. NVEs konsesjon av 8.2.2010 omgjøres til avslag. Departementet gir ikke Fjellkraft AS tillatelse til bygging av Lappskardelva kraftverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28, tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Vegard Hotvedt Strømsvåg
rådgiver

Adresseliste:

Fjellkraft Nord AS, Postboks 7033 St. Olavs plass, 0130 OSLO
Fylkesmannen i Troms, Postboks 6105, 92 91 TROMSØ

Kopi:

Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstuen	0301	OSLO
Ingvild Sekse og Olav Eggen	Bardujord	9360	BARDU
Bardu kommune	Altevannsveien 16	9360	BARDU
Mattilsynet	Postboks 383		BRUMUNDDAL
Naturvernforbundet i Troms	Postboks 924	9259	TROMSØ
Nordkraft AS	Postboks 55	8501	NARVIK